

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (KMÜ EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür: Araştırma Makalesi
Kabul Tarihi: 30 Aralık 2023

Gönderim Tarihi: 9 Aralık 2023
Yayımlanma Tarihi: 30 Aralık 2023

Atıf Künyesi: Bülbül, Ö. (2023). Hüyük (Konya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 201-214.

DOI: <https://doi.org/10.47948/efad.1402585>

HÜYÜK (KONYA) AĞZINDAN DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE KATKILAR

Ömer BÜLBÜL*

Öz

Ağız, genel olarak belli bir yerleşim yerinde yaşayan insanlara özgü konuşma şeklidir denebilir. Özellikle ülkenin standart dilinde veya tarihî yazı dillerinde bulunmayan dil özelliklerinin ağızlarda tespit edilmesi, onların önemini ortaya koyan bir durumdur. Konuşurları günden güne yok olan ağızların gerek sesli gerekse görüntülü kayıtlarla derlenmesi, kültürel zenginliklerin korunup saklanması da sağlayacaktır. Bunların korunması için de uzun yılların bir birikimi olarak Derleme Sözlüğü oluşturulmuş ve günümüze kadar bu sözlüğe birçok eklemeler yapılmıştır. İşte bu çalışma ile daha önce üzerine etraflıca bir araştırma yapılmamış olan Konya iline bağlı Hüyük ilçesi ve yöresi ağızlarından tespit edilen ve Derleme Sözlüğü'ne katkı sağlayacağını düşündüğümüz 275 adet kelime üç grupta verilmiştir. Birinci grupta Derleme Sözlüğü'nde Hüyük ağzındaki anlamıyla olan ancak konuşulan yerler arasında Hüyük'ün yer almadığı kelimeler, ikinci grupta Derleme Sözlüğü'nde olan ancak Hüyük ağzındaki anlamıyla kullanılmayan kelimeler, üçüncü grupta Derleme Sözlüğü'nde olmayan kelimeler alfabetik olarak verilmiştir. Ayrıca ilk iki grupta verilen kelimelerin Derleme Sözlüğü'ndeki yerleri verilerek karşılaştırma olanağı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Ağızları, Konya İli, Hüyük Ağızı, Derleme Sözlüğü, Katkı Çalışmaları.

Contributions to the Adversaria Dictionary from the Dialects of Hüyük (Konya)

Abstract

It can be said that dialect is a type of speech which is peculiar to the people living in a specific area. It is particularly important to recognise in the dialects the features that are not present in the formal language of the country and the historical written language. The adversaria of the dialects, which are disappearing day by day, through audial and visual recordings, enables to protect and preserve the cultural wealth. The Adversaria Dictionary was created to preserve these records and many additions have been made to the dictionary. In this study, 278 words which has not been studied thoroughly, has been detected from the dialects of the Hüyük district and Konya area, which we believe can contribute to the Adversaria Dictionary, have been identified

* Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, Ankara/Türkiye. E-posta: omerbulbul13@gmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-7785-7422>.

** Bu çalışma, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 01//2021-10 no.lu proje kapsamında desteklenen “Konya İli Göller Yöresi Ağızları” adlı doktora tezimizden ve 2022 Eylül ayında yayımlanan, editörlüğünü Sayın Prof. Dr. Necmi Uyanık'ın yaptığı Göl Medeniyeti Çalışmaları: Hüyük adlı kitaptaki danışman hocam Sayın Prof. Dr. Çetin Pekacar ve tarafımdan yapılan Hüyük ve Yöresi Ağızları adlı çalışmadan üretilmiştir.

in three groups. In the first group, words that have the meaning of the Huyuk dialect in the Adversaria Dictionary but in which Huyuk is not among the spoken places, in the second group, words that are in the Adversaria Dictionary but are not used with the meaning in the Huyuk dialect, in the third group, words that were not in the Adversaria Dictionary were listed alphabetically. In addition, words from the first two groups were compared by indicating their places in the Adversaria Dictionary.

Keywords: Anatolian Dialects, Konya City, the Dialect of Huyuk, Adversaria Dictionary, Contribution Studies,

1. Giriş

Bu bölümde Hüyük ilçesi hakkında tanıtıcı kısa bilgiler verilecek, ağız terimi üzerinde durulacak; çalışmanın konusu, amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanacaktır.

1.1. Kısaca Hüyük İlçesi

Konya ili sınırları içinde yer alan Hüyük, 1210 yıllarında Horasan'dan Konya'ya göç eden Şeyh İdris ve kardeşi Şeyh Bahri tarafından kurulmuştur. Ayrıca bölgenin Yontma Taş Devri'nden beri iskâna tabi tutulduğu, muhtelif yerlerde bulunan çeşitli tarihî eşyalardan anlaşılmaktadır. Hüyük 1943 yılında bucak, 1955 yılında belediye ve 4.7.1987 tarih ve 3392 Sayılı Kanun'la ilçe olmuştur. İlçe merkezi Konya'nın batısında yer almakta olup mevcut kara yolu ile Konya'ya uzaklığı 85 km'dir. Kuzeyinde Doğanhisar ve Şarkikaraağaç ilçeleri, güneyinde Beyşehir ilçesi yer almaktadır. İlçenin kuzey ve doğusu dağlar ile çevrilidir. Kuzeyinde Sultan Dağları yer almaktadır. Batısında Beyşehir Gölü ve güneyinde de engebeli ve yayvan sırtlarla çevrili kuru ziraatın yapıldığı tarım arazileri vardır. İlçenin büyük bir kısmındaki toprak yapısı da aynıdır. İlçe konum itibari ile Akdeniz Bölgesi'nin kuzeyinde ve Göller Bölgesi'nde yer aldığından iklim olarak Akdeniz ile İç Anadolu iklimi arasında bir özellik göstermektedir. Göller Bölgesi'nin tipik özelliği olarak yazlar sıcak, kışlar soğuk ve yağışlı geçer. Akarsu olarak kuzey ve doğudaki dağlık arazinin yağmur sularını Beyşehir Gölü'ne ulaştıran küçük dereler vardır. İlçenin denizden yüksekliği 1150 metredir. (URL1). Hüyük ilçesinin merkezde 5 ve kırsalda 18 olmak üzere toplam 23 mahallesi vardır:¹ İlçenin tüm mahalleleri ile birlikte nüfusu 31 Aralık 2021 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 15.405 kişidir (URL2).

Tablo 1. Hüyük'ün mahalleleri ve nüfusları

Mahalle	Nüfus	Mahalle	Nüfus
Akdağ (Merkez)	950	İlmen	728
Bahçeli Evler (Merkez)	1.203	İmrenler	1.190
Başlamış	212	Kireli	1.691
Budak	433	Köşk	601
Burunsuz	563	Mutlu	624
Cumhuriyet (Merkez)	346	Pınarbaşı	282
Çamlıca (Merkez)	1.061	Selki	1.350
Çavuş	568	Suludere	936
Çukurkent	256	Tolca	509
Değirmenaltı	245	Ulupınar (Merkez)	694
Göçeri	469	Yenice	139
Görünmez	355		

¹ “6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kanun” ile Büyükşehir Belediyelerindeki köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Bu yerlerdeki köyler ve kasabalar (beldeler) mahalle olarak bağlı oldukları ilçenin belediyesine katılmıştır. Kanun 30 Mart 2014 tarihinde mahalli idareler genel seçimi ile yürürlüğe girmiştir. Biz de çalışmamızda köy ve kasaba yerine mahalle kavramını kullanacağız.

1.2. Ağız Nedir?

Ağız, genel olarak belli bir yerleşim yerinde yaşayan insanlara özgü konuşma şeklidir. Halk farklı yerleşim yerlerinde yaşayan insanların konuşmalarının kendilerinininkinden farklı olduğunu görür. Belli nesnelere farklı isimler vermeleri, bazı sesleri daha değişik söylemeleri gibi farklılıklar, o yörenin ağını oluşturur. Ağız teriminin daha açıklayıcı ve yalın bir tanımını *Türkçe Sözlük* (TS, 2011: 44)'te görebiliriz: “Aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dili.” Korkmaz’ın tanımı da ağız teriminden ne anlaşılması gerektiğini özetleyecek niteliktedir: “Bir dilin veya lehçenin daha küçük yerleşim bölgelerinde yazı diline oranla birbirinden az çok ayrılan konuşma biçimleri” (Korkmaz, 2007: 11).

Türk dili ile ilgili bilimsel yayınlara bakıldığında ağız terimi için araştırmacılar tarafından daha birçok tanım yapıldığı görülür. Ağızla ilgili bütün tanımları burada vermenin bu çalışmanın sınırlarını zorlayacağını göz önünde bulunduran Nurettin Demir kaynaklardaki ağızla ilgili bütün tanımları gözden geçirerek ağızı: “Aynı kökenden geldiği üst sistem durumundaki bir standart dile bağlı, doğal olarak ortaya çıkmış; aile ve dost çevresinde, iş yerlerinde; okuryazarlığı az, bulunduğu bölgeden uzun süre ayrı kalmamış insanlarca sözlü iletişimde dilin başka türleriyle karşı karşıya gelme oranına göre değişen biçimde kullanılan, resmî ortamlarda kullanılmasından kaçınılan, yazılı bir gelenek oluşturamamış, iletişim alanı sınırlı, bağlı olduğu üst sistemden dilin her alanında karşılıklı anlaşmanın korunacağı oranda ayrılabilen, prestiji standart dile göre daha az yerel konuşma biçimleridir.” (Demir, 2002: 114) şeklinde daha kapsamlı bir tanımla vermiştir.

1.3. Çalışmanın Konusu, Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu yazıda Hüyük ilçesinin ve ona bağlı mahallelerin ağızından yapılan derlemeler sonucunda tespit edilen bazı kelimelerin *Derleme Sözlüğü*'ne katkı amaçlı tespiti yapılmıştır. Bu çalışmanın hazırlanmasında önemli ölçüde “*Konya İli Göller Yöresi Ağızları*” adını taşıyan doktora tezi için toplanan verilerden faydalanılmıştır. Çünkü söz konusu doktora tezi kapsamında Hüyük ağızından da dil malzemesi derlenmiştir.

Çalışma esnasında zamandan tasarruf etmek için Hüyük ilçesinin yirmi üç mahallesi arasında ağız özellikleri aynı veya birbirine çok yakın mahalleler tespit edilmiş ve toplam sekiz yerleşim yerinden derleme yapılmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır. Bu sekiz yerleşim yerinin belirlenmesinde, farklı dil özelliklerine sahip olmaları ölçüt olarak alınmıştır.

Söz konusu 8 yerleşim yerinden toplam 14 kaynak kişiden derleme yapılmıştır. Derlemeler, kaynak kişilere derlemenin amacı açıklanarak, doğrudan gözlem yöntemiyle ve ses kayıt cihazı kullanılarak yapılmıştır. Derlemelerde mümkün olduğunca kendi yöresinden ayrılmamış, okuma yazma bilmeyen veya tahsil hayatı daha düşük olan, yörenin ağız özelliklerini koruyan kaynak kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Verilen kelimeler, fonetik ayrıntıları gösterebilmek amacıyla “çeviri yazı işaretleri” denilen özel işaretler kullanılarak yazıya geçirilmiştir. Ağız araştırmalarında derlenen metinlerde fonetik ayrıntıların gösterilmesi önemli görülmektedir. Bu çalışmada Ercilasun’un hazırladığı çeviri yazı işaretleri (bk. Tablo 1. Kelimelerde kullanılan TDK transkripsiyon işaretleri) kullanılmıştır.²

Çalışmamızın sonunda ise *Derleme Sözlüğü*'ne (DS) katkı sunacağımızı düşündüğümüz 278 kelimeyi, 3 grupta verdik.

Bilindiği gibi bütün Türkiye taranarak derlenen sözleri bir araya toplayan ve Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Derleme Sözlüğü*, dil araştırmaları için çok önemli bir kaynaktır. Bu sözlük, iki büyük derlemenin sonucunda oluşmuştur. Birinci derleme 1932-1934 yılları arasında yapılmıştır ve altı ciltlik Söz Derleme Dergisi bundan çıkmıştır. İkinci derleme 1952-1959 yılları arasında yapılmıştır. *Türkiye’de Halk Ağızından Derleme Sözlüğü* (veya kısaca *Derleme Sözlüğü*) bu iki büyük derlemenin

² Türk dili ilgili yayınlarda birbirinden farklı çok sayıda çeviriyazı işaretleri kullanılmakta ise de bu çalışmada ülkemizde en çok kabul gören, Türk Dil Kurumunca 1997 yılında düzenlenen bilimsel bir toplantıda Ercilasun tarafından sunulup tartışılarak kabul edilen işaretler kullanılmıştır (Ercilasun, 1999: 43-48).

birleştirilmesiyle meydana gelmiş ve 12 cilt hâlinde yayımlanmıştır. Son baskısı 2019'da yapılan sözlük 6 cilt halinde yayımlanmıştır. Yapılan çalışmada bu son baskıdan faydalanılmıştır.

Kaynaklara bakıldığında *Derleme Sözlüğü*'ne katkı konusunda yazılmış birçok makale mevcuttur. Bu çalışmaların hepsini burada vermek mümkün olmadığı için çalışmanın konusu olan Hüyük ilçesinin bağlı olduğu Konya iliyle ilgili yapılan çalışmalar verilmiştir. Söz konusu çalışmalar şunlardır:

1. Veli Ay, “*İlgün Sarıkeçili Yörüklerinden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar*”,
2. Uğur Çavga, “*Belkaya (Konya Ereğli) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar*”,
3. Fatih Numan Küçükballı, “*Bozkır (Konya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar*”,
4. Bekir Direkci, “*Derebucak (Merkez) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar*”,
5. Dilek Erenoğlu Ataizi ve Burak Sözer, “*Kadınhanı Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar*”,
6. Adem Gürsoy, “*Gencek (Konya-Derebucak) Mahallesi Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar*”,
7. Şevval Serdaroğlu, “*Konya İli Doğanhisar İlçesi Ağzlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar*”.

Katkı çalışmalarının toplu olarak bibliyografya şeklinde verildiği çalışmalar da vardır. Bu çalışmalar şunlardır:

1. Songül Erdoğan'ın 2022 Nisan ayında Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan 1990-2021 tarihleri arasındaki çalışmaları içeren “*Türkiye’de “Derleme Sözlüğü” ile İlgili Yapılan Çalışmalar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi*” adlı çalışmasında, yazar söz konusu tarihler arasındaki kitap ve kitap bölümleri, tezler, makaleler ve bildirilerin bibliyografalarını alt başlıklar altında sınıflandırmıştır.
2. “Fatih Numan Küçükballı ve Sümeyye Keskin'in 2022 Aralık ayında The Journal of Turkic Language and Literature Surveys'de (TULLIS) yayımlanan “*Derleme Sözlüğü'ne Katkı Mahiyetinde Yapılan Çalışmalarla İlgili Açıklamalı Bibliyografya Denemesi*” adlı çalışmadır. Bu çalışmada künyesi verilen çalışmaların kısa açıklamaları yer almaktadır.

Çalışmayı yaptığımız Hüyük ve yöresi ile ilgili ağız çalışmaları ise yok denecek kadar azdır. Tarafımızca tespit edilen çalışmalardan biri, Mehmet Taşdiken'in 1977'de İstanbul Üniversitesinde hazırladığı “*Beyşehir Çavuş Köyü Ağzı ve Grameri*” adlı lisans bitirme tezidir. Henüz ulaşılamayan bu çalışma, adından da anlaşılacağı üzere, günümüzde Hüyük'e bağlı olan bir kırsal mahallenin ağzı ile sınırlı kalmıştır.

Diğer bir çalışma, günümüzde Hüyük ilçesine bağlı kırsal bir mahalleye dönüştürülmüş olan İmrenler kasabasının ağzı üzerine yapılmıştır. Bu çalışma Mevlüt Gültekin'in Almanya Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesinde 1994 yılında tamamladığı “*Der Türkeitürkische Dialekt von İmrenler bei Konya*” adlı doktora tezidir. Tezde İmrenler ağzı fonetik ve morfolojik özellikleri bakımından incelenmiş, sonuna metinler ve sözlük de eklenmiştir.

2. İnceleme ve Değerlendirme

Yapılan çalışmanın sonucunda tespit edilen kelimeler üç grupta incelenmiştir. Birinci grupta Derleme Sözlüğü'nde Hüyük ağzındaki anlamıyla olan ancak konuşulan yerler arasında Hüyük'ün yer almadığı kelimeleri, ikinci grupta Derleme Sözlüğü'nde olan ancak Hüyük ağzındaki anlamıyla kullanılmayan kelimeleri, üçüncü grupta Derleme Sözlüğü'nde olmayan kelimeleri verme yoluna gittik. Tespit edilen 275 kelimenin gruplara göre dağılımı da şu şekildedir:

Kelimeler	1. Grup (123 kelime)	2. Grup (63 kelime)	3. Grup (89 kelime)
İsim veya isim soylu kelimeler/ kelime grupları	87	44	75
Fiiller	36	19	14
Toplam Kelime Sayısı	123	63	89

2.1. Derleme Sözlüğü'nde Hüyük Ağzındaki Anlamıyla Olan Ancak Konuşulan Yerler Arasında Hüyük'ün Yer Almadığı Kelimeler

âdır- : Bir yana meyletmek, ağır gelmek (yük hakkında).

(krş. DS C. 1, s. 67)

añnâh: Üzüntü, pişmanlık belirtir ünlem.

(krş. DS C. 6, s. 4422)

apala-: Çocuk emeklemek, emekleyerek yürümeye başlamak.

(krş. DS C. 1, s. 7)

arık: Fide veya fidan dikilen yer.

(krş. DS C. 1, s. 315)

atğı: Saman atmak için kullanılan, ağaçtan yapılan büyük tarım aygıtı, büyük yaba.

(krş. DS C. 1, s. 368)

avırt: Ağız içi, avurt.

(krş. DS C. 6, s. 4432)

badılçan: Patlıcan.

(krş. DS C. 1, s. 502)

bağa: Guatr.

(krş. DS C. 1, s. 472)

bardağ: Toprak testi, küçük testi.

(krş. DS C. 1 s. 528)

bîşî: Kedi.

(krş. DS C. 1, s. 704)

böğTür- : Suda haşlamak.

(krş. DS C. 1, s. 771)

börülce: Fasulye.

(krş. DS C. 1, s. 765, 772)

böyün: Bugün.

(krş. DS C. 1, s. 774, 765, 766)

buğar: Pınar.

(krş. DS C. 1, s. 791, 792)

buyđay/buyđáy: Buğday.

(krş. DS C. 1, s. 780, 807)

cíbıldak: Çıplak.

(krş. DS C. 2, s. 907)

çığa: Gelinlerin ve genç kızların düğünlerde

başlarına süs olarak taktıkları parlak renkli tel veya tüy.

(krş. DS C. 2, s. 899)

cıngıllı: Takılar Takınmış süslü (kadın).

(krş. DS C. 2, s. 922, 923)

cıcık: Yeni Doğan Çocuk.

(krş. DS C. 2, s. 959)

cinge: Kıvılcım.

(krş. DS C. 2, s. 1180)

cingil: Üzümün küçük salkımı.

(krş. DS C. 2, s. 920, 921)

cuçcuğ: Soğanın erkeği.

(krş. DS C. 2, s. 1023)

çalaçak: Yoğurt mayası.

(krş. DS C. 2, s. 1047, 1048)

çeleñ: Toprak damların kenarı, evin saçağı.

(krş. DS C. 2, s. 1119)

çember (1): Baş örtüsü.

(krş. DS C. 2, s. 1127, 1128)

çıbar-:Dövülmekten cildin kabarması.

(krş. DS C. 2, s. 889, 1157)

çıkı(ñ): Bohça.

(krş. DS C. 2, s. 1166)

çim- : Banyo yapmak.

(krş. DS C. 2, s. 1224, 1225)

çömçü: Karnı genişçe kulplu toprak su içme kabı, bir çeşit maşrapa.

(krş. DS C. 2, s. 1284)

çullama: Yumurtaya bulanıp kızartılan ekmek.

(krş. DS C. 2, s. 1303)

dapıkla- : Uyuklamak.

(krş. DS C. 2, s. 1364)

dekle-: Denk getirmek, tamamlamak,
denkleştirmek.

(krş. DS C. 2, s. 1407)

demedede: Sanki, galiba:, herhalde.

(krş. DS C. 2, s. 1403)

deşir-: Toplamak, ürün veya dökülenleri toplamak.

(krş. DS C. 2, s. 1437, 1438)

dıķız: Susuz, kuru, yenirken boğazdan zor geçen
yiyecek.

(krş. DS C. 2 s. 1456, 1457)

düņek: Kümes.

(krş. DS C. 2 s. 1631)

eh: Çocuk kakası.

(krş. DS C. 3 s. 1689)

emmi: Amca.

(krş. DS C. 3 s. 1740)

epele-: Çocuđu yürümeye alıştırmak.

(krş. DS C. 3 s. 1762)

esirán: Tekneden hamur kazımaya yarayan

demirden yapıma araç.

(krş. DS C. 6 s. 4500)

ēşi: Ekşi.

(krş. DS C. 3 s. 1791)

fıy-: Kaçmak.

(krş. DS C. 3 s. 1862)

fitçe: Topaç.

(krş. DS C. 6 s. 4507)

ġā: Gari.

(krş. DS C. 3 s. 1881)

ġärer: Kıvamında, kararında.

(krş. DS C. 3 s. 1922)

ġarık: Fide dikimi için hazırlanan yer, tarh.

(krş. DS C. 3 s. 1925)

ġasal-: Kendini beğenmek, öġünmek.

(krş. DS C. 3 s. 1931)

ġaFete: Domates.

(krş. DS C. 3 s. 1900; C. 6 s. 4508)

ġayıl ol-: Kabullenmek.

(krş. DS C. 3 s. 1946)

ġelába: Yenge.

(krş. DS C. 3 s. 1978)

ġıdım: Ufak, çok küçük.

(krş. DS C. 3 s 2034)

ġırıt-: Ayakta durmak.

(krş. DS C. 3 s 2058)

ġırıklık: Koyun kırpma makası.

(krş. DS C. 3 s 2059)

ġıynaşık: Aralık.

(krş. DS C. 3 s 2066)

ġidiş-: Kaşınmak.

(krş. DS C. 3 s 2072, 2073)

ġoņak : Saçlarda görülen kepek.

(krş. DS C. 3 s 2100)

ġořsaņ: Sözde, sanki, güya.

(krş. DS C. 3 s 2105)

ġoġgörmedik: Sonradan görme.

(krş. DS C. 3 s 2137)

ġöv: Gök, gökyüzü.

(krş. DS C. 3 s 2166)

ġulu gulu: Hindi.

(krş. DS C. 3 s 2191, 2192)

ġupa: Çay ve su bardađı.

(krş. DS C. 3 s 2197)

ġurtlu: Kıskanç.

(krş. DS C. 3 s 2201)

ġuz: Gölgecik, güneş almayan yer, kuzey.

(krş. DS C. 3 s. 2204)

ġünāşık : Ay çiçeği, günebakan.

(krş. DS C. 3 s. 2224)

havayi: İki şinik, bir teneke, hububat ölçeği.

(krş. DS C. 3 s. 2310)

havla: Helva.

(krş. DS C. 3 s. 2311)

hinçi: Şimdi.

(krş. DS C. 3 s. 2386)

holla-: Ceviz, badem gibi meyveleri kabuğundan ayırmak.

(krş. DS C. 3 s. 2397)

holus: İri Gözlü kalbur.

(krş. DS C. 3 s. 2398, 2399)

ısmarış: Sipariş.

(krş. DS C. 4 s. 2493)

ışala-: Bir şeyi sallamak.

(krş. DS C. 4 s. 2498)

ılan: Yılan.

(krş. DS C. 4 s. 2518)

ılāna: Lahana.

(krş. DS C. 4 s. 2518)

ilen-: Beddua etmek.

(krş. DS C. 4 s. 2521)

ilenç: Beddua.

(krş. DS C. 4 s. 2520)

irķ-: biriktirmek.

(krş. DS C. 4 s. 2531)

ķeşik : Sırayla dayanışma içinde iş yapmak.

(krş. DS C. 4 s. 2772)

ķirēz : Kiraz.

(krş. DS C. 4 s. 2878)

ķişele-: Kümes hayvanlarını kovalamak.

(krş. DS C. 4 s. 2886)

ķörsü: Köstebek.

(krş. DS C. 4 s. 2975)

ķös-: Yere uzatarak koymak.

(krş. DS C. 4 s. 2974)

meḥ: Al, eldekini sunmak.

(krş. DS C. 4 s. 3147)

meTdeyneķ: Çelik çomak oyunu.

(krş. DS C. 4 s. 3174)

neni: Hangisini, neyi.

(krş. DS C. 4 s. 3247)

oķlaķı: Oklava.

(krş. DS C. 6 s. 4612)

oku-: Davet Etmek, çağırarak.

(krş. DS C. 5 s. 3247)

ödü sıt-: Korkmak.

(krş. DS C. 5 s. 3314)

öḡ- : Saklanarak izlemek.

(krş. DS C. 5 s. 3343)

ötēḡ: Üç dört önceki gün.

(krş. DS C. 5 s. 3359)

salıḡaç : Sallanılan şey, salıncak.

(krş. DS C. 5 s. 3529)

sası: Tatsız tuzsuz, yavan.

(krş. DS C. 5 s. 3551)

séyirt-: Koşmak.

(krş. DS C. 5 s. 3598)

sor-: Emmek.

(krş. DS C. 5 s. 3667, 3668)

söbe: Saklambaç oyunu.

(krş. DS C. 6 s. 4706)

şinçi: Şimdi.

(krş. DS C. 5 s. 3782)

şinik: Yarım teneke ölçüğünde hububat ölçü birimi.

(krş. DS C. 5 s. 3782)

tarña: Tarhana.

(krş. DS C. 5 s. 3820)

tesbiķ: Tespih.

(krş. DS C. 6 s. 4756)

teyin: Sincap

(krş. DS C. 5 s. 3862)

teze: Taze.

(krş. DS C. 5 s. 3907)

teziğ- : Koşmak.
(krş. DS C. 6 s. 4759)

tısırık: Hapşırık.
(krş. DS C. 6 s. 4763)

tızık- : Koşmak.
(krş. DS C. 5 s. 3930)

Toğuç: Çamaşır dövmeye yarayan saplı tahta.
(krş. DS C. 5 s. 3951, 3952)

touğ: Tavuk.
(krş. DS C. 5 s. 3976)

uçun/uçu: İçin.
(krş. DS C. 6 s. 4783)

üt-: Kazanmak.
(krş. DS C. 6 s. 4081, 4800)

velesbit: Bisiklet.
(krş. DS C. 6 s. 4805)
yağrık: Üzerinde et doğranan kütük, mutfak tahtası.
(krş. DS C. 6 s. 4126)

yaşsıla-: Taklit etmek, öykünmek.
(krş. DS C. 6 s. 4816)

yarılga-: Korumak.
(krş. DS C. 6 s. 4189)

yaz-: Sermek (örtü, halı vb.).
(krş. DS C. 6 s. 4220)

yeğin-: Hamle yapmak.
(krş. DS C. 6 s. 4231)

yemeni: Ayakkabı.
(krş. DS C. 6 s. 4243, 4821)

yenç-: Sallamak.
(krş. DS C. 6 s. 4246)

yıkış: Güreş.
(krş. DS C. 6 s. 4823)

yiriğ: Yırtık.
(krş. DS C. 6 s. 4281)

yüle-: Balta, keser, çapa gibi gereçlerin ağzını düzeltmek, inceltmek, budamak.
(krş. DS C. 6 s. 4331)

zıl-: Kaymak, kaçmak.
(krş. DS C. 6 s. 4371)

zıravıt: İri yarı kişi.
(krş. DS C. 6 s. 4378)

zini: Küçük tepsi, sini.
(krş. DS C. 6 s. 4391)

2.2. Derleme Sözlüğü'nde Olan Ancak Hüyük Ağzındaki Anlamıyla Kullanılmayan Kelimeler

avāra: Çeşitli sebze fidesi dikimi için ayrılan yerlerin tümü.
(krş. DS C. 1, s. 376, 377)

bādaşık: Barışık, samimi.
(krş. DS C. 1 s. 463, 464)

bāde: Çelme takma, güreşte bir oyun.
(krş. DS C. 1, s. 464, 465)

bağānağ: Hayvanların bastıkları yerlerde oluşturdukları küçük çukurlar.
(krş. DS C. 1, s. 491)

beşyaşar: Geyik.
(krş. DS C. 1, s. 645)

bulamaç: Kışın karlı havalarda özellikle sabahları içilen çorba.
(krş. DS C. 1, s. 785, 786)

cabbala-: Üstünkörü çalkalayarak yıkamak.
(krş. DS C. 2, s. 837)

cibre: Şırası alınmış, sirkesi çıkarılan üzüm posası.
(krş. DS C. 2, s. 956, 957)

çağşa- : Eskimek.
(krş. DS C. 2, s. 846)

çekeneğ: Kuyu içinde olduğu düşünülen düşsel varlık.
(krş. DS C. 2, s. 1110)

çember (2): Kalın telden yapılma dairesel oyuncak.
(krş. DS C. 2, s. 1127, 1128)

çent-: Küçük parçalara ayırmak. Kıymak.
(krş. DS C. 2, s. 1134, 1135)

çilbir: Göz çapağı.
(krş. DS C. 2, s. 1213, 1214)

çöyür: Fide.
(krş. DS C. 2, s. 1299)

darık- : Mecalsiz kalmak. Hâlsiz düşmek.
(krş. DS C. 2, s. 1371)

deñk: Eşek yükünün yarısı.
(krş. DS C. 2 s. 1425)

dört-: Ekmek dilimlerinin üstüne ya da arasına yağ,
· kaymak, reçel vb. şeyler sürmek.
(krş. DS C. 2 s. 1588)

dümbelek: Darbuka.
(krş. DS C. 2 s. 1628)

entëri: Gelinliğin altına giyilen içlik.
(krş. DS C. 6 s. 4499)

evele-: Bir şeyi elle ovuşturarak toz haline
getirmek.
(krş. DS C. 3 s. 1805)

fasal: Dağınık.
(krş. DS C. 3 s. 1837)

fotak: Yuvarlak taş ve düzgün kaya parçalarıyla
oyunan bir oyun.
(krş. DS C. 3 s. 1878)

ğagğa: Ceviz.
(krş. DS C. 3 s. 1881)

ğakla-: Güneşte meyve kurutmak.
(krş. DS C. 3 s. 1896)

ğañëre: Yüzü kirlenmiş, obur.
(krş. DS C. 3 s. 1911)

gañır-: Zorlamak.
(krş. DS C. 3 s. 1913)

ğaput: Kaput, kumaş türü.
(krş. DS C. 3 s. 1917)

ğarınçı-: Kıskanmak.
(krş. DS C. 3 s. 1926)

geri: Keçi kılından yapılma büyük örtü.
(krş. DS C. 3 s. 2001)

ğıdı: Köpek.
(krş. DS C. 3 s 2031)

göçür-: Bir şeyi toprağa dikmek.
(krş. DS C. 3 s 2031)

gömük: Bulanık.
(krş. DS C. 3 s 20150, 2151)

ğuldur: Enenmiş, iğdiş edilmiş.
(krş. DS C. 3 s. 2191)

halat: Beşikteki bebeği örten örtü.
(krş. DS C. 3 s. 2257)

hálberi: Şimdilik, bir türlü.
(krş. DS C. 3 s. 2258; C. 6 s. 4516)

hamaña: Anneanne, ebe, nine.
(krş. DS C. 3 s. 2263)

hãre: Düğünlerde gelinlik yerine kullanılan öñü
açık elbise takımı.
(krş. DS C. 3 s. 2282, 2287)

hellük: Çalım satmak.
(krş. DS C. 3 s. 2337)

hëvenk: Üzüm salkımlarını söğüt sürgünlerine
dolayarak, korumak ve saklamak amaçlı yapılan
işlem.
(krş. DS C. 3 s. 2350)

hoynu: Bundan böyle.
(krş. DS C. 3 s. 2422)

iğrat-: Yerinden oynatmak.
(krş. DS C. 4 s. 2484)

ķesmik: İri saman.
(krş. DS C. 4 s. 2768)

ķösnük: İşe yaramaz, tembel.
(krş. DS C. 4 s. 2976)

laqlak: Sürahi.

(krş. DS C. 4 s. 3061)

maşala: Düşün gecesi erkekler tarafından yapılan eğlence.

(krş. DS C. 4 s. 3135)

merē: Meğer.

(krş. DS C. 4 s. 3168)

mertek: Toprak damlarda, damı tutan yatay konumdaki ahşap direk, direkler.

(krş. DS C. 4 s. 3171)

mıncık: Oyunbozan, mızıkçı.

(krş. DS C. 4 s. 3184, 3185)

nemne : Kötü kız.

(krş. DS C. 4 s. 3247)

ōşa-: Kına gecesinde gelini ağlatmak için söylenen sözler.

(krş. DS C. 5 s. 3293)

sıkın-: Sıkma yemek.

(krş. DS C. 5 s. 3608)

süs-: Kaçmak.

(krş. DS C. 5 s. 3727)

şad: Çirkin, rezil.

(krş. DS C. 5 s. 3734)

2.3. Derleme Sözlüğü'nde Olmayan Kelimeler

babpap: Ördek.

birēle: Çok.

bolderiñ: Çokça, fazla fazla.

buydúy: Buğday.

bürede: Baş örtüsü, siyah örtü.

cabbalan-: Suyun dalgalanması.

ceKge: Çekirge.

cıċı barñak: Serçe parmak.

cıdırıcıċ: Azıcık.

cicāvuk: Karahindiba otu.

ciniFiri: Kurnaz, gözü açık.

siyirtmaç: Haşlanmış kılçıklı taze fasulye.

(krş. DS C. 5 s. 3627)

si- ~ siğ-: Yavaşça akmak.

(krş. DS C. 5 s. 3654)

siFli: Niyetini belli etmeyen.

(krş. DS C. 6 s. 4697)

şimāl: Sürgün, dalların uç sürgünü.

(krş. DS C. 5 s. 3780)

şirnek: Şımarık.

(krş. DS C. 5 s. 3787)

tös-: Yüksekçe uzanmak isteyen biri için secde pozisyonunda altına yatmak.

(krş. DS C. 5 s. 3987)

tuluğ: Çene altı.

(krş. DS C. 5 s. 3990)

uğra: Hamur mayası yapmak için kullanılan topraktan yapılmış saksı biçiminde kap.

(krş. DS C. 6 s. 4027)

yeċin-: Destek çıkmak.

(krş. DS C. 6 s. 4231)

yu-: Yıkamak.

(krş. DS C. 6 s. 4827)

zıñgırda-: Yerinde sallanmak.

(krş. DS C. 6 s. 4374)

cins: Akraba.

ciċit: Ağustus böceği.

cöcür-: Çocuk dilinde işlemek.

culluğ ol-: Sırılsıklam ıslanmak.

çeleñe çık-: Erkek çocukların ergenliğe girmeleri.

çevre: Mendil.

çıkKın: Boşanmış kadın.

çingıldak: Zil.

de ha: görünen bir şeyi gösterme ünlemi.

deċdelēen: Ağaçkakan kuşu.

dıdir-: Fıskırtmak.

eġlāmza (<eleġimsaġma<alaim-i sema): Gökkuşaġı.
esáh: Sahi, gerçek.
fīsilce: Sivilce.
fıřalak: Kozalak.
fitTirik: Oynak, çok hareketli. (Kadınlar için kullanılır.)
ġāfilin: Aniden.
ġaġlı: Aġzına kadar dolu.
ġaraġasPenek: Göz göre göre.
ġavilleř-: Anlařmak.
ġavsa-: Pörsümek, özelliġini yitirmek.
ġāyi: Gari.
ġınalı barnák: Mor Havuġ, havuġ.
ġırı : Eşek.
ġıygıdı ġıygıy: Keman.
ġoņçalaz: Kaygısız.
ġoSa: Tırpan.
ġovalarř-: Dedikodu yapmak.
ġumpiri: Patates.
ġurābe: Kurabiye.
ġuTni< (kutnu: Bir tür kumaş): Düġünlerde gelinlerin giydiġi řal.
ġünāřıġ : Ay çiġeġi, günebakan.
havas: Heves.
ġellēm (<ellahem<allahu alem): Herhâlde.
hepġatı: Tamamı, toplamı.
hersiz: Aġ gözlü, doyumsuz, arsız.
hinci-: İkaz etmek.
ıbrık: Bakırdan veya topraktan yapılma sürahi.
ireġber: Renġber, çiftçi.
iřoņsun: İřin rast gitsin.
ġefiye: Kışlık başörtü, şal.
ġeraslan-: Yeterli bulmamak.
malır: Marul.
meġcāne: Bile bile.

mediran: Merdiven.
mēlem: Merhem.
melevse: Ekmek yapmak için oklava ile açılmak üzere yuvalanan hamur parġası, topaġı.
meymen köşmen: Kaygısız, umursamaz.
miġ: Çivi.
nembe: Belirsizlik ifadesi, bilmem ki.
nēmurum: Umurumda deġil.
nēmuruņ: Sana ne.
nureyi: Numaracı, yapmacık davranan.
pateġiS: Patates.
sarı iņne: Çatal iņne.
sasak susak: Yavan, tatsız tuzsuz konuřmak.
saksarġan beyni: Pekmez ve yoġurdun karıştırılması.
sēyaġ: Sade yaġ, tereyaġı.
siņ-: Saklanmak.
siņgeġ: Sinsi davranan.
řipTan: Her řeye karıřan şey.
tepdüř: Sakar.
teylen-: Azalmak.
tırantıġ: Hallaçcı aleti.
tüġmüġ: Tükürük.
ūrā: Rüya
ürüf ürüf: Kalabalık bir řekilde.
üyüt-: Ufalamak, un haline getirmek.
varabasin: Kim bilir, belki.
viġli: Bıkkınlık, usanġ ünlemi.
vurla-: Kilitlemek.
yedıbyık: Muřmula.
yemen: Ayakkabı.
yemeni: Baş örtüsü.
zılak: Kaygan.
ziņġarık: Tahtaravalli.
zıtTı ol-: Nefret etmek.

Sonuç

Yaptığımız derleme çalışmaları ve kelime tespitlerinin neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Konya'ya bağlı Hüyük ilçesinin 5'i merkez, 18'i kırsal olmak üzere toplam 28 mahallesinden yapılan ön araştırmalar sonucunda 8 mahallesinden 14 kaynak kişiyle görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda *Derleme Sözlüğü*'nde yer almayan toplam 88 kelime tespit edilmiştir. Bu kelimelerden 14'ü fiil, geri kalan 74 adedi ise isim ya da isim soylu kelimelerden oluşmaktadır.

Çalışmada elde edilen 275 kelime üç grupta incelendi. Birinci grupta *Derleme Sözlüğü*'nde Hüyük Ağzındaki Anlamıyla Olan Ancak Konuşulan Yerler Arasında Hüyük'ün Yer Almadığı Kelimeler bölümünde tespit edilen 124 kelimenin 88'i isim ya da isim soylu kelimelerden, 36'sı fiillerden; ikinci grupta *Derleme Sözlüğü*'nde Olan Ancak Hüyük Ağzındaki Anlamıyla Kullanılmayan Kelimeler bölümünde tespit edilen 63 kelimedenden 44'ü isim ya da isim soylu kelimelerden, 19'u fiillerden; üçüncü grupta *Derleme Sözlüğü*'nde Olmayan Kelimeler bölümünde tespit edilen 88 kelimedenden 74'ü isim ya da isim soylu kelimelerden, 14'ü fiillerden oluşmaktadır.

Hüyük ağzı ile ilgili katkı sağlayacak kelimelerin tamamını burada vermek mümkün değildir. Yapacağımız doktora çalışmasının bitmesi sonrasında ve başka yapılacak çalışmalarla da Hüyük ağzından *Derleme Sözlüğü*'ne katkılar devam edecektir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarın makale kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Etik Kurul izni ile ilgili; bu makalenin konusunu oluşturan çalışmanın yazar/yazarları ve hakemleri, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmişlerdir.

Kaynakça

- Ay, V. (2013). Ilgın Sarıkeçili Yörüklerinden Derleme Sözlüğü'ne katkılar. *I. Ilgın Ulusal Sempozyumu Bildirileri* içinde, Birinci Basım/Aralık 2012, 65-73.
- Çavga, U. (2015). Belkaya (Konya Ereğli) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *International Journal Of Languages Teaching and Education*, Mannheim, 2669-2689.
- Demir, N. (2002). Ağız Terimi Üzerine. *Türkbilig*, 4, 105-116.
- Direkci, B. (2018). Derebucak (Merkez) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Turkish Studies*, (20), 383-402.
- Ercilasun, A., B. (1999), Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri, *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni*, Ankara, TDK Yayınları, 43-48.
- Erdoğan, S. (2022). Türkiye'de "Derleme Sözlüğü" ile İlgili Yapılan Çalışmalar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi (1990-2021). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (27), 211-226.
- Erenoğlu Ataizi, D. & Sözer, B. (2018). Kadınhanı Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 580-592.
- Gültekin, M. (1994). *Der Türkeitürkische dialekt von İmrenler bei Konya*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Johannes Gutenberg University, Mainz.
- Gürsoy, A. (2020). Gencek (Konya-Derebucak) Mahallesi Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 288-297.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara, TDK Yayınları.
- Küçükbalı, F. N. (2016). Bozkır (Konya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır*, Bildiri Kitabı, 643-658.

- Küçükballı, N. & Keskin, S. (2022). Derleme Sözlüğü'ne Katkı Mahiyetinde Yapılan Çalışmalarla İlgili Açıklamalı Bibliyografya Denemesi. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*. 7(3), 382-407.
- Serdaroğlu, Ş. (2023). Konya İli Doğanhisar İlçesi Ağzlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Sakarya Dil Dergisi*, 1(1), 73-84.
- Taşdiken, M. (1977). Konya İli Beyşehir Çavuşköyü Ağzı ve Grameri. (Yayımlanmamış Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Türk Dil Kurumu (2019), *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, C. I-VI, Türk Dil Kurumu Yay.: Ankara.
- Türkçe sözlük*. (2011). (Haz. İsmail Parlatır, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Tezcan Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz). Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.

İnternet kaynakları

- Hüyük İlçesinin Tarihçesi. 04.12.2023 tarihinde <http://www.konya.gov.tr/huyuk> adresinden erişildi.
- 31 Aralık 2021 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları. 04.12.2023 tarihinde https://www.tuik.gov.tr/indir/duyuru/favori_raporlar.xlsx adresinden erişildi.

Tablo 1. Kelimelerde Kullanılan TDK Transkripsiyon İşaretleri.

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ			
ÜNLÜLER		ÜNSÜZLER	
ā	Uzun a	ç	c ile j arası ünsüz d
ă	Kısa a	Ç	ç ile c arası ünsüz (yarı tonlu ç ünsüzü)
á	İnce a (a ile e arası ünlü)	đ	(Kalın ünlülerle hece kuran) ön boğumlanmalı d ünsüzü
â	Kapalı a (a ile ı arası ünlü)	F	f ile v arası ünsüz (yarı tonlu f ünsüzü)
ã	Yuvarlak a (a ile o arası ünlü)	ğ	Arka damak g'si
ã	Genizli a	g	Orta damak g'si
ā	Uzun, ince a	g	Dip damak g'si
ě	Kısa e	ǰ	(Kalın ünlülerle hece kuran) ön boğumlanmalı g ünsüzü
è	Kapalı e (e ile i arası ünlü)	ǰ	Sızıcı g (orta damak)
ē	Uzun, kapalı e	ǰ	Sızıcı g (arka damak)
ē	Uzun e	h	Nefesli h
ê	Yuvarlak e (e ile ö arası ünlü)	h	Hırıltılı ve tonsuz arka damak h'si
ē	Uzun, yuvarlak e	h	Düşmek üzere olan h
ä	Açık e	k	Arka damak k'si
í	İnce ı (ı ile i arası ünlü)	K	k ile g arası ünsüz (yarı tonlu k ünsüzü)
ī	Uzun ı	Ḳ	k ile ğ arası (yarı tonlu arka damak k'si)
ï	Yuvarlak ı (ı ile u arası ünlü)	ḱ	(Kalın ünlülerle hece kuran) ön boğumlanmalı k ünsüzü
ĩ	Kısa ı	ḱ	orta damak k'si
ī	Uzun i	ḱ	dip damak k'si
ï	Yuvarlak i (i ile ü arası ünlü) i	l	(Kalın ünlülerle hece kuran) ön boğumlanmalı l ünsüzü
ĩ	Kısa i	l	düşmek üzere olan l
ō	Uzun o	ń	(Kalın ünlülerle hece kuran) ön boğumlanmalı n ünsüzü
ó	İnce o (o ile ö arası ünlü)	ñ	Düşmek üzere olan n
ò	Kapalı o (o ile u arası ünlü)	ñ	Damak n'si
ō	Uzun, ince o	ñ	Damak n'si
ö	Kapalı ö (ö ile ü arası ünlü)	P	p ile b arası ünsüz (yarı tonlu p ünsüzü)
õ	Uzun ö	r	Düşmek üzere olan r
ū	Uzun u	S	s ile z arası ünsüz (yarı tonlu s ünsüzü)
ú	İnce u (u ile ü arası ünlü)	Ş	s ile j arası ünsüz (yarı tonlu s ünsüzü)
ū	Uzun, ince u	T	t ile d arası ünsüz (yarı tonlu t ünsüzü)
ů	Kısa u	ť	(Kalın ünlülerle hece kuran) ön boğumlanmalı t ünsüzü
ū	Uzun ü	ǰ	çift dudak v'si
ů	Kısa ü	y	Düşmek üzere olan y
		‘	Gırtlak patlayıcısı